

Ref.nr.:

Saksnr: 200601003

Dato: 07.11.08

**FOROLLHOGNA NASJONALPARK. GRENSEENDRING VED RÅVOLDEN I
MIDTRE GAULDAL KOMMUNE.**

**KNUTSHØ LANDSKAPSVERNOMRÅDE. ENDRING AV FORSKRIFT OM BYG-
GING AV MIDLERTIDIG ANLEGGSVEI FRA BEKKELEGERET TIL ELGSJØ-
DAMMEN.**

1. Tilrådning.

Miljøverndepartementet (MD) legger med dette fram forslag om forskrift

- om grenseendring av Forollhogna nasjonalpark. Forslaget innebærer at et areal på ca.1,2 km² ved setervollen, Råvolden, i Midtre Gauldal kommune tas ut av nasjonalparken. Etter grenseendringen vil nytt areal for Forollhogna nasjonalpark være 1059,3 km². § 1 i forskrift om verneplan for Forollhogna nasjonalpark fastsatt ved kgl.res. 21. desember 2001, med tilhørende vernekart endres i samsvar med dette.
- om endring av forskrift for Knutshø landskapsvernområde, vedtatt ved Kronprinsregentens resolusjon av 3. mai 2002. Forslaget innebærer at følgende nytt punkt tas inn i verneforskriften: 1.3 Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til: j) *bygging av midlertidig anleggsveg fra Bekkelegeret til Elgsjødammen.*

2. Forollhogna nasjonalpark. Grensendring ved Råvolden i Midtre Gauldal kommune.

2.1 Bakgrunn

Forollhogna nasjonalpark ble fastsatt ved kgl.res. 21. desember 2001. Formålet med opprettelsen av Forollhogna nasjonalpark er å bevare et stort, sammenhengende og i det vesentlige urørt fjellområde, å bevare i naturlig tilstand landskapsformer og det biologiske mangfoldet med en variert vegetasjon med stort innslag av kravfulle plantearter og et rikt dyreliv med en høyproduktiv villreinstamme, samt å verne om kulturminner og kulturlandskapsinnslag.

Bakgrunnen for et forslag om grenseendring ved Råvolden er at lokale landbruksinteresser ønsker å gjenoppta beitebruk med storfe i det aktuelle område. Dette forutsetter oppføring av tilsynsbu, foringsplass og etablering av kjøretrase for transport med ATV. I 2003 ble det søkt om oppføring av driftsbygninger ("seterstue, fjøs og andre nødvendige hus for næringen") og etablering av en enkel traktorvei til Råvolden i Forollhogna nasjonalpark. I vedtak fra Midtre Gauldal kommune av 24. januar 2005 ble det gitt tillatelse til å oppføre seterstue og fjøs på omsøkte område, samt tillatelse til å bygge en enkel traktorvei fram til setervollen. Direktoratet for naturforvaltning (DN) opphevet 1. april 2005 kommunens vedtak. Begrunnelsen for DN's vedtak var at kommunens vedtak var i strid med verneformålet og verneforskriften, og at DN etter en helhetsvurdering fant at vedtaket var ugyldig. Omgjøringsvedtaket ble påklaget av søker 11. april 2005. DN opprettholdt vedtaket og sendte saken til MD for endelig avgjørelse. MD kom i sitt vedtak av 4. oktober 2005 til samme konklusjon som DN. Etter MDs

vurdering gav ikke verneforskriften § 4 hjemmel til å tillate oppføring av driftsbygninger og anlegg av veier i forbindelse med nyetablering av seterdrift i nasjonalparken. MD uttalte at både oppføring av nye bygninger og anlegg av vei er omfattende inngrep av varig karakter som strider mot nasjonalparkens verneformål i forskriftens § 2.

I søknad datert 22. desember 2005 ble det på nytt søkt kommunen om tillatelse til bygging og anleggelse av trase for motorkjøretøy. Omfanget av tiltakene var imidlertid redusert i forhold til tidligere søknad. Det ble nå søkt om oppsetting av ei gjeterbu og en overbygd foringsplass, samt trase for ATV. Midtre Gauldal kommune behandlet saken i møte 20. september 2006 hvor kommunen ga dispensasjon til de omsøkte tiltakene. DN opphevet 18. desember 2006 kommunens vedtak etter forvaltningsloven § 35 annet ledd under henvisning til at kommunes vedtak var ugyldig. Det fremgikk av vedtaket at det ikke kan gis tillatelse til bygging av gjeterhytte etter forskriftens § 4, og at denne søknaden i tilfelle måtte vurderes etter forskriftens § 3 pkt. 3.1 som omhandler gjeterhytter. I forvaltningsplanen er det satt relativt strenge grenser for når det kan gis tillatelse til slike tiltak, og DN vurderte det slik at det ikke var foretatt en tilstrekkelig vurdering i forhold til disse kriteriene. Videre fant DN at verken foringshytta eller en kjøretrase for ATV var et "særlig tilfelle" som det kunne gis tillatelse til etter forskriften § 4.

DNs vedtak ble påklaget 15. januar 2007. Saken ble ytterligere belyst og diskutert gjennom flere møter i 2007. Gjennom brev datert 30. november 2007 konkluderte DN med at tiltakene var for omfattende til at det var grunnlag for å gi tillatelse etter verneforskriften for Forollhogna nasjonalpark. Slike omfattende nye tiltak i en nasjonalpark ville bryte med lang og fast forvaltningspraksis for nasjonalparker. DN opprettholdt derfor vedtaket fra 18. desember 2006 med samme begrunnelse som tidligere. I samme brev ba DN Fylkesmannen i Sør-Trøndelag foreta en høring på grenseendring av nasjonalparken i det aktuelle området etter forvaltningsloven § 37. DN begrunnet dette som følger:

1. DN viser til at det har oppstått en uheldig situasjon som følge av eksisterende grense for vnasjonalparken. En landbruksfaglig vurdering har konkludert med at området er meget godt egnet for beitebruk for storfe og at driftsopplegget er rasjonelt. Det har videre vært seterdrift på Råvolden tidligere. Kommunen ønsker å legge til rette for fortsatt landbruksdrift på levedyktige bruk i bygda. DN har ut fra områdets beliggenhet funnet å vurdere om det kan foretas en grenseendring for nasjonalparken for å imøtekomme behovet.
2. Staten skal føre en svært restriktiv praksis mht grenseendringer for nasjonalparker, da dette på sikt vil kunne føre til en svekkelse av nasjonalparkene. Saken her vurderes imidlertid som spesiell. Det er lagt avgjørende vekt på at dersom planene for bruk av området hadde vært kjent for vernemyndighetene ved etableringen av nasjonalparken, ville det aktuelle område trolig ikke blitt omfattet i nasjonalparken. Dette fordi saken gjelder videreføring av pågående tradisjonell landbruksdrift som vernemyndighetene trolig ville tatt hensyn til ved grensedragningen av nasjonalparken, særlig ettersom området ligger svært nært grensen for nasjonalparken. DN har etter en helhetsvurdering kommet til at slik grenseendring eventuelt kan foretas etter høring selv om det er noe uheldig å endre grensene når nasjonalparken nylig er blitt opprettet (2001).

Gjennom høringsprosessen kom det inn i alt syv høringsuttalelser, samt at en av grunneierne kom med synspunkter på avgrensning i forkant av høringen. Fylkesmannens oppsummering og anbefaling etter høring ble sendt DN i brev av 5. mars 2008.

2.2 Sammendrag av høringsuttalelser.

En grunneier/enkelt person ønsker at grensa omtrent bør følge kote 800 på nordsida av Råseterfjellet og østover til knekk i grenselinja mot Hermo sameie, og derfra følge denne eien-

domsgrensa nordvestover til Herjåa og så videre vestover ned langs Herjåa til den treffer opprinnelig nasjonalparkgrense.

I en felles uttalelse fra Fordalen Østre Utmarkslag, Budal og Singsås saualslag, Singsås Bondelag og 17 grunneiere/enkelt personer har man ikke innvendinger til at grensa endres slik at tidligere setervoll faller utenfor nasjonalparken. De forutsetter at nasjonalparken ikke utvides andre steder når det skjer innskrenkninger et sted. De ser av kartet at det er tillagt 9,25 daa til nasjonalparken ved Slettvola. Denne utvidelsen er ikke omtalt i høringsforslaget og må tas ut.

Forollhogna villreinutvalg viser til at Forollhogna Villreinområde er på 1 834 181 dekar. De mener at DNS "Villreinklient" ikke er oppdatert med hensyn til reinens arealbruk i Forollhogna. Det vises til at det nå arbeides med oppdateringer i forhold til villreinens arealbruk, med rapporteringsfrist 1. november 2008. Villreinen i Forollhogna har et økende press fra randområdene. Villreinutvalget ser det som viktig at fylkesmannen tar hensyn til de store utfordringer for villreinen, og ser hele områdets utvikling under ett.

Allskog har ingen innvendinger mot grensejusteringen. Det er svært positivt at fylkesmannen aksepterer en endring som vil medføre at tradisjonelt landbruk blir opprettholdt.

Sør-Trøndelag Bondelag støtter forslaget og berømmer vernemyndighetenes vilje til å finne en god løsning i denne saken. De ber om at det vurderes å gjøre den nye vernegrensen sammenfallende med den grenselinjen som i dag går mellom gnr./bnr. 258/1 og 2 og felleseiet.

NTNU Vitenskapsmuseet mener prinsipielt at det er uheldig at man tillater reduksjon av vernearealene, men stiller seg likevel positive til endringsforslaget. Grenseendringen vil øke mulighetene for en tradisjonell landbruksdrift på Råvolden, og bidra til å opprettholde et område-typisk kulturlandskap. De peker på at visse typer drift som inkluderer gjødsling og oppdyrking av beitemark ikke vil være forenlig med bevaring av biomangfold (og i dette tilfelle spesielt den rødlista plantearten søterot) i dette landskapet. Det er derfor viktig at det legges begrensninger for størrelse og plassering av det intensivt utnyttede arealet (foringsplass, og evt. oppdyrking av en mindre voll) slik at både kultur- og naturminner i størst mulig grad tas vare på.

Midtre Gauldal kommune stiller seg meget positiv til den foreslåtte grenseendring av nasjonalparken. Dette fordi eksisterende grense har fått en utilsiktet negativ konsekvens for utvikling av landbruksdriften på eiendommen gnr./bnr. 258/2,20, samt at tiltaket vil ha liten betydning for verneformålet. Området rundt Råvolden vurderes som godt egnet til beiteformål. Det er etter kommunens kjennskap ikke tilsvarende lokaliteter innenfor parkens grenser, slik at en grenseendring ikke vil medføre uønsket presedens. Seteranlegget vurderes ikke å komme i konflikt med villreininteressene da Råvolden ligger utenfor det sentrale villreinområdet i Forollhogna. Arten søterot er en kulturbetinget plante. Beiting vil kunne fremme vilkårene for arten. Det forutsettes at det tas hensyn ved lokalisering av bygninger m.m.

Fylkeslandbruksstyret i Sør-Trøndelag er positiv til den foreslåtte grenseendringen. Forslaget vil gjøre det mulig å utnytte ressursene på setervollen Råvolden i landbrukssammenheng.

2.3 Fylkesmannens kommentarer og vurderinger.

Avgrensning

Som det framgår av høringsbrevet, er fylkesmannens utgangspunkt at grensa for nasjonalparken kun bør justeres slik at den aktuelle setervollen med noe omland faller utenfor nasjonalparken, og at justeringen for øvrig skjer slik at grensa blir praktisk gjenkjennbar i felt. Fylkesmannen mener at de forslag til grenseendring som er kommet frem under høringen tar ut mer areal enn det som er anses nødvendig for å iverksette den landbruksaktivitet som planlegges på Råvolden. Avgrensningsforslaget, som også støttes av Sør-Trøndelag Bondelag, innebærer at ca. 3,5 km² tas ut av nasjonalparken, mens fylkesmannens forslag er på ca. 1,2 km².

Fellesuttalelsen fra lokale lag og grunneiere/enkelt personer kommenterer også grenseforslaget, og da den del som gjelder tilleggsarealet på 9,25 dekar på Slettvola. Dette tilleggsarealet ble med ut fra at fylkesmannen mente at høyde 882 på Slettvola var et praktisk grensepunkt som lå i rimelig nærhet (ca. 40 meter vest for) til den eksisterende nasjonalparkgrensa, og at dette punktet dermed var et naturlig knekkpunkt for ei ny grense. Fylkesmannen kan ikke se at det får nevneverdige konsekvenser for bruker/grunneierinteressene at dette relativt vesle arealet i fjellet blir en del av nasjonalparken. Dette ble derfor ikke konkret nevnt i høringsbrevet, men kun synliggjort på kartet, da vi anså det som en praktisk detalj uten nevneverdig betydning for saken. Fylkesmannen anbefaler derfor at den grensa som er foreslått i høringsbrevet følges om konklusjonen blir at grensa for nasjonalparken skal endres. Alternativt kan eksisterende grense følges fra høyde 859 og nordøstover langs eksisterende nasjonalparkgrense til et punkt i eksisterende nasjonalparkgrense ca. 40 meter rett øst for høyde 882, og så knekke av der. Et slikt punkt vil ikke være like lett å ta igjen i terrenget og anbefales derfor ikke av praktiske grunner.

Forholdet til villreinen

Fylkesmannen er enig i at en skal være varsom med å tillate nye tekniske inngrep som kan innvirke negativt på villreinens arealbruk. Ut fra den eksisterende villreinklienten som DN har utarbeidet ligger Råvolden ca. en kilometer unna grensa for det området som er definert som villreinens leveområde. Tilsvarende grense gjelder også for det nye viltkartet i Midtre Gauldal fra 2007. Fylkesmannen har vært i kontakt med Statens naturoppsyn (SNO) om de registreringene som nå pågår i forhold til villrein. SNO opplyser at disse registreringene ikke i nevneverdig grad synes å endre på det som er de gjeldende vurderinger omkring villreinens bruk av området i nærområdet til Råvolden. Villreinen benytter dette delområdet av Forollhogna særlig om våren og kan da også være i Råvolden-området. Det er normalt ikke rein i dette området i den perioden det vil være aktuelt å ha dyr på Råvolden, dvs. fra primo juni og ut august. Om beitet på Råvolden gjennom etablering av den drifta som planlegges der blir bedre, kan dette faktisk være positivt for reinens bruk av området på våren, jf. at villreinen mange steder pleier å beite i setergrender som grenser opp mot fjellet på våren. På denne bakgrunn vil fylkesmannen konkludere med at en ikke kan se at endring av nasjonalparkgrensa og etablering av beitebruk som foreslått vil få nevneverdig negativ innvirkning på villreinens bruk av dette delområdet.

Kulturlandskapet

Flere høringsuttalelser peker på at det er positivt for kulturlandskapet at det gjenopptas en form for landbruksmessig drift på Råvolden. Det spesielle med Råvolden er at den har en forekomst av rødlistearten søterot, som er vurdert å være en kulturbetinget planteart. Flere uttalelser peker også på at den virksomheten som etableres på Råvolden må ta hensyn til forekomsten av søterot, idet ikke all landbruksmessig drift uten videre vil være positiv for arten. Fylkesmannen kan ikke se at forekomsten av søterot er godt dokumentert og kartlagt. Forut for etablering av landbruksmessig drift på Råvolden bør det foretas en grundig kartlegging av søterot-forekomsten. Det bør videre lages en plan for både plassering av de tekniske anlegg og for beitebruken og eventuell opparbeiding og gjødsling av arealene, som tar hensyn til forekomsten av søterot. Botanisk kompetanse må trekkes inn i disse arbeidene. Det bør også være en plan for overvåking av søterot-forekomsten, for å se hvordan den utvikler seg etter etableringen på Råvolden.

Fylkesmannens konklusjon

Fylkesmannen kan ikke se at den foreslåtte endring av nasjonalparkgrensa med påfølgende etablering av landbruksmessig aktivitet på Råvolden vil få nevneverdige negative konsekvenser for villreinen. På bakgrunn av at DN mener at noen av de landbruksmessige tiltak som er planlagt gjennomført på Råvolden ikke kan tillates innenfor en nasjonalpark, anbefaler Fyl-

kesmannen at grensa for nasjonalparken endres, slik at Råvolden tas ut. Konkret anbefales det at den grenseendringen som ble foreslått i høringsbrevet fra Fylkesmannen følges. Fylkesmannen anbefaler videre

- at det foretas en kartlegging av søterot-forekomsten,
- at det lages en plan for de tiltak som skal gjennomføres på Råvolden som tar hensyn til søterot-forekomsten, og
- at det lages et opplegg for framtidig overvåking av søterot-forekomsten.

2.4 DNs kommentarer og vurderinger

DN støtter fylkesmannens vurderinger når det gjelder avgrensning. Grensepunktene bør så langt det er mulig være kartfestede detaljer som entydig lar seg gjenfinne i terrenget. I tillegg til verneverdiene er det viktig at grensen også skal være tjenelig både for brukere, samt ved grensemerking. Høyde 882 på Slettvola anses som et praktisk og naturlig knekkpunkt for en ny grense. Den øvrige avgrensingen som fylkesmannen foreslår anses som en fornuftig og god arrondering av den nye nasjonalparkgrensen. DN anser at det er tatt ut tilstrekkelig areal til å foreta den planlagte etableringen på Råvolden.

For øvrig vises det til fylkesmannens tilrådningsbrev, hvor det gjøres oppmerksom på at originalkartet er feil vest for Risknappen i Midtre Gauldal kommune. Her skal et mindre areal tas ut. Grensen er for øvrig riktig merket i terrenget. Ved ny kartproduksjon, vil grensen gjengis riktig vest for Risknappen.

DN støtter fylkesmannens vurderinger når det gjelder villreinen og dens arealbruk i Råvolden-området. DN kan heller ikke se at en endring av nasjonalparkgrensen, med en påfølgende etablering av beitebruk på Råvolden vil få nevneverdig negativ innvirkning på villreinens bruk av dette delområdet.

Som fylkesmannen viser til er det flere høringsuttalelser som peker på at det er positivt for kulturlandskapet at det gjenopptas en form for landbruksmessig drift på Råvolden. Det spesielle med Råvolden er at den har en forekomst av rødlistearten *søterot*, som er vurdert å være en kulturbetinget planteart. Flere uttalelser peker også på at den virksomheten som etableres på Råvolden må ta hensyn til forekomsten av søterot, idet ikke all landbruksmessig drift uten videre vil være positivt for arten. Fylkesmannen mener forekomsten av søterot ikke er godt dokumentert og kartlagt og anbefaler flere konkrete tiltak. DN støtter fylkesmannens anbefalinger, og forutsetter at en eventuelt fremtidig søknadsbehandling av Midtre Gauldal kommune, innholder vilkår for kartlegging, bevaring og overvåking av rødlistearten søterot. DN forutsetter at fylkesmannen bistår Midtre Gauldal kommune i dette arbeidet.

2.5 MDs merknader og tilråkning

MD slutter seg til fylkesmannens og DNs begrunnelser og forslag om grenseendringer og tiltak i forhold til søtrot. MD viser til at gjenopptagelse av beitebruken på Råvolden vil være positivt for kulturlandskapet. MD vil imidlertid understreke at det skal svært mye til for å foreta arealreduksjoner for etablerte verneområder. I angjeldende tilfelle synes imidlertid slike spesielle forhold å foreligge. Selv om nasjonalparken reduseres med 1,2 km² vil dette ikke påvirke formålet med etableringen av verneområdet totalt sett og man vil fremdeles ha sikret et stort, intakt, sammenhengende og produktivt fjellareal som leveområde for villreinstammen i Forollhognaområdet.

MD vil for øvrig anføre at grensen for nasjonalparken på det originale kartet over nasjonalparken, datert Miljøverndepartementet desember 2001, ble feil når det gjelder det vestre grensepunktet som er felles mellom Endalen landskapsvernområde og Forollhogna nasjonalpark og

som ligger mellom Risknappan og Haukfjellet. Meningen var at grensa skulle være i sørkant av den alminnelig brukte parkeringsplassen i enden av det som er definert som ordinær vei på N50-kartet, idet det er vanlig at turfolk, og kanskje særlig villreinjegere, kjører opp dit for å parkere. Sør for denne parkeringsplassen går det en markert skråning og ovenfor denne er man mer oppe på fjellet. Fra denne parkeringsplassen går det en kjøretrasé til Hiåsjøen, som brukes i forbindelse med beitebruk og transport av utstyr og materialer til hytter, buer og setre ved Hiåsjøen. Denne grensevurderingen går fram av Fylkesmannens oppsummering etter lokal høring av oktober 1997, side 25 under Endalen landskapsvernområde. Der står det at ”når det gjelder fritidsbruk, herunder villreinjakt, er grensen justert på et tidligere stadium slik at det kan kjøres opp til fjellet”. Det endelige kartet har dermed på dette punkt blitt feil ved at grensa har blitt utvidet i forhold til Fylkesmannens forslag ved lokal høring. Dette er en feil kun på kartet, idet det faktiske grensemerket for nasjonalparken er satt ned riktig, i sørkant av den nevnte parkeringsplassen.

Videre er det ved en inkurie blitt feil på samme kartet helt nord i nasjonalparken, der det er en knekk på grensa på Gråfjellet vest for Korsfonnfjellet. Her skal grensa gå i rett linje fra nasjonalparkens nordvestligste punkt og til høyde 826 på Gråfjellet, for så å gå i rett linje til trig. punkt på Korsfonnkneppen. Også her er nasjonalparken merket riktig i terrenget.

Begge disse korrigeringene er foretatt på den nye kartet datert Miljøverndepartementet september 2008.

3. KNUTSHØ LANDSKAPSVERNOMRÅDE. FORSKRIFT OM ENDRING AV FORSKRIFT OM BYGGING AV MIDLERTIDIG ANLEGGSSVEI

3.1 BAKGRUNN

Knutshø landskapsvernområde i Oppdal, Tynset, Folldal og Dovre kommuner ble opprettet 3. mai 2002 i tilnytning til Dovrefjell-Sundalsfjella nasjonalpark. Formålet med landskapsvernområdet er å ta vare på et sammenhengende høgfjellsområde med leveområdene til villreinen i Knutshø, og et særpregede natur- og kulturlandskap med tilhørende planteliv, dyreliv, landskapsformer og kulturmiljø.

Inne i Knutshø landskapsverneområde i Oppdal kommune ligger Elgsjødammen som en ”øy” som ikke er vernet, dvs. vernegrensen går ved høyeste regulerede vannstand. Dammen er i dag i statlig eie og Glommens og Laagens brukseierforening (GLB) har søkt om konsesjon for å overta dammen. Dammen drives i dag av GLB som har midlertidig konsesjon til å fortsette manøvrering av dammen inntil konsesjonssaken er endelig avgjort. Elgsjødemningen er opplyst å være beregningsmessig ustabil i henhold til sikkerhetskrav i forskrift om sikkerhet og tilsyn med vassdragsanlegg. Demningen og fundamentet har også enkelte større lekkasjer. Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) gav i brev 8. oktober 1999 pålegg om utbedring av dammen. NVE gav 11. september 2006 pålegg om nedtapping av dammen for å ivareta sikkerheten så lenge dammen ikke blir utbedret. Arbeidene med å reparere damanlegget krever frakt av større masser inn til dammen, og GLB har derfor behov for vegadkomst inn til dammen. GLB har anslått at utbedringen av dammen krever frakt av 220 m³ betong, 240 m³ forskaling, 15 tonn armering, 100 m³ morene og 2000 m³ bruddstein. Det eksisterer gamle kjørespor frem til Elgsjøen hvor vegetasjonen stedvis er kommet tilbake på deler av strekningen. Denne går hovedsakelig gjennom Knutshø landskapsvernområde og er ca. 2 km lang, herunder 200 – 300 m i Dovrefjell – Sunndalsfjella nasjonalpark. Kjøresporet er imidlertid ikke tilstrekkelig for inntransport og uttransport av masser i forbindelse med reparasjon av dammen.

Verneforskriften for Knutshø landskapsvernområde åpner ikke for bygging av anleggsveg inn til Elgsjøen. Bestemmelsen i verneforskriftens § 4 hvor det er åpnet for å kunne gi tillatelse til tiltak av "vesentlig samfunnsmessig betydning" er først og fremst ment for tiltak som har nasjonal betydning. DN uttaler at det er ikke tilfellet i denne saken. Dersom det skal gis tillatelse til en midlertidig anleggsveg, må forskriften endres ved at det tas inn en bestemmelse som åpner for at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til et slikt tiltak.

Gjennom Norsk institutt for naturforskning rapport 303; *Terrengtilpasning og restaurering ved opprusting av anleggsveg til Elgsjøen*, Oppdal kommune, har GLB fått utredet nærmere hvordan en slik anleggsveg kan legges for å minimere skade for verneområdet. Rapporten gir utfyllende beskrivelse av terrengtilpasning og avbøtende tiltak. Vegen skal i stor grad følge eldre kjørespor, med unntak av at ny veg legges slik at den ikke berører Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark. Tiltaket er tenkt utført ved en oppgradering av eldre kjørespor med legging av et permanent bærelag som helt eller delvis skal bli liggende under ei restaurert terrengoverflate etter avsluttet anleggsperiode. Anleggsveg skal benyttes for reparasjon av dammen og vegen skal etter dette tilbakeføres gjennom at terrenget revegeteres. Bakgrunnen for ønske om å ha liggende et permanent bærelag er muligheten for å kunne gjenåpne vegen dersom det i fremtiden skulle bli nødvendig å foreta større arbeider på dammen. Regulær drift av anlegget vil imidlertid ikke kreve slik vegstandard. Verneforskriften for Knutshø landskapsvernområde gir adgang til motorferdsel i forbindelse med drift av dammen. Drift gjennomføres i dag med snøscooter på vinterstid og lett kjøretøy (moped og ATV) på barmark. Rigg/anleggsområde for reparasjonsarbeidene er planlagt plassert i selve dammen idet dammen er nedtappet. Det innebærer at det unngås ytterligere inngrep i terrenget i nærhet til dammen.

MD har i kgl.res. 3. mai 2002 ved opprettelsen av verneområdet forutsatt at nødvendige vedlikehold og reparasjon knyttet til eksisterende energi- og kraftanlegg i stor grad må kunne gjennomføres. Det forutsettes imidlertid at søknader om inngrep må vurderes konkret, herunder om det kan gjøres avbøtende tiltak og miljøtilpasninger. Generelt er det vanlig at verneforskriftene har som utgangspunkt at eksisterende anlegg fortsatt skal kunne drives og vedlikeholdes på en sikkerhetsmessig og økonomisk forsvarlig måte. DN og NVE inngikk 3. november 2004 avtale om forholdet mellom vassdrags-, energianlegg og verneområder for å klargjøre hvordan disse interessene skal vurderes i forhold til hverandre. I avtalen er det lagt til grunn at verneforskriften ikke kan hindre gjennomføring av nødvendige sikkerhetsmessige tiltak, men kan sette vilkår av hensyn til verneverdiene. Det er i avtalen vist til et eksempel der det ligger en større dam i verneområdet og konsesjonæren får et pålegg fra NVE om å utbedre dammen for å tilfredsstille gjeldende sikkerhetsforskrifter. Vernemyndigheten kan i slike tilfeller ikke nekte gjennomføring av rehabiliteringen med hjemmel i verneforskriften, men kan sette vilkår av hensyn til verneverdiene. Dersom dammen f.eks. ligger nært et kalvingsområde, kan et slikt vilkår være at det ikke foretas anleggsarbeid i kalvingsperioden. Ivaretagelse av villreinen er en vesentlig del av verneformålet med opprettelsen av Knutshø landskapsvernområde. Knutshø villreinområde er det villreinområdet i Norge som har den høyeste tettheten av veier og andre inngrep. Villreinens relativt gode kondisjonsstatus i området antas å skyldes områdets generelt rike beiter gjennom hele året. Det er imidlertid rimelig å anta at en lett kommer over et terskelnivå der påvirkningen på villreinen med små endringer i inngrep og forstyrrelser kan bli dramatisk verre. En veg til i dette området kan få alvorlige konsekvenser ettersom dette er et av de områdene villreinen i Knutshø har brukt i størst grad de siste tiårene. Det må forventes at anleggsperioden vil føre til økt forstyrrelse av villreinen.

Det er derfor et sentralt forhold hvordan villreinens interesser kan ivaretas best mulig dersom det åpnes opp for en midlertidig vei. DN peker på at det er et vesentlig moment at anleggsvegen vil være midlertidig. Forstyrrelse av villreinen vil da først og fremst kunne skje i an-

leggsperioden. Etter dette vil veien revegeteres og tilbakeføres så langt det lar seg gjøre innenfor gitte rammer. Den vil således ikke bidra til økt kanalisering av ferdsel inn i området etter at anleggsperioden er over. Arbeidene er planlagt utført på sommerstid. Trolig vil vegen anlegges en sommer, og reparasjonsarbeidene på demningen vil bli utført sommeren etter. Dette innebærer at det unngås forstyrrelse av villreinen på våren i kalvingsperioden, dvs. når villreinen er mest sårbar.

Det er også et sentralt formål med Knutshø landskapsvernområde å ivareta landskapet. Det eksisterer fra før et kjørespor, men tiltaket vil helt klart være et mye større inngrep i terrenget og synlig inngrep i landskapet. Det avgjørende er igjen at anleggsvegen vil være midlertidig og at inngrepet derfor på sikt ikke vil innebærer noen negativ endring i landskapsbildet. DN legger til grunn at anleggsvegen etter at den er revegetert, blir et meget lite synlig inngrep i landskapsvernområdet.

Ved opprettelsen av verneområdene på Dovrefjell ble det forutsatt at eksisterende anlegg i stor grad skulle kunne drives og vedlikeholdes. DN har etter en helhetsvurdering funnet å fremme forslag om endring av verneforskriften slik at det åpnes for at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til tiltaket. Det er lagt vekt på at det eksisterer et kjørespor fra før. Avgjørende for saken er imidlertid at GLB har funnet en trase som gjør det mulig å etablere vegen uten at den berører Dovrefjell-Sundalsfjella nasjonalpark, og at vegen skal revegeteres etter endt anleggsperiode. DN vurderer at det er gjort et godt grunnarbeid gjennom NINA-rapporten for terrengtilpasning og avbøtende tiltak.

På denne bakgrunn fremmet Direktoratet for naturforvaltning i høringsbrev datert 5. februar 2008, et forslag om en slik tilføyelse i verneforskriften for Knutshø landskapsvernområde:

1.3 Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til:

”j) bygging av midlertidig anleggsveg fra Bekkelegeret til Elgsjødammen.”

Gjennom en forenklet sentral og lokal høring, med høringsfrist 14. mars s.å, kom det inn fem høringsuttalelser.

3.2 SAMMENDRAG AV HØRINGSUTTALELSER

Snøhetta Villreinnemnd, Folldal kommune og Oppdal kommune støtter endringsforslaget. Statskog SF viser til at de er grunneier i området og har tidligere gått inn for at det kan anlegges vei i forbindelse med utbedring av dammen. Statskog SF forutsetter videre at det lages vilkår og legges begrensninger for bruken av vegen både i anleggsperioden og etter at denne er over slik at hensynet til villreinen blir ivaretatt på best mulig måte. Graden av tilbakeføring og revegetering bør avpasses slik at vegen kan tas i bruk ved eventuelt senere utbedringer av dammen. Dovrefjellrådet er positive til at bærelaget søkes senket ned i terrenget og at tykkelsen på bærelaget skal varieres etter behovet så langt som mulig. De er også positive til at bærelaget over setervollen ved Bekkelægret søkes fjernet og tilbakeført til dagens tilstand, siden dette er positivt med hensyn til landskapsverdiene og utilsiktet motorisert ferdsel i området. Dovrefjellrådet viser til at dette området er mye brukt av villreinen, og det må forventes at anleggsperioden vil føre til økt forstyrrelse. Samtidig vil en vei, selv om den blir revegetert, sannsynligvis øke tilgjengeligheten i området i form av økt ferdsel langs traseen. For å minimalisere forstyrrelse av villrein, viser Dovrefjellrådet til at det vil være viktig å unngå transport langs veien i kalvings-tida og i villreinjakta. Dovrefjellrådet ser det som viktig at anleggsperioden gjøres så kort som mulig, og for å få best mulig effekt av tilbakeføring av vegetasjon. På bakgrunn av at veien er midlertidig og at anleggsperioden vil bli kort, er Dovrefjellrådet positiv til endringsforslaget. Det forutsettes at det settes vilkår om rask tilbakeføring og revegetering av veien, og at avbø-

tende tiltak som nevnes i NINA-rapporten blir fulgt. Samtidig bør det settes som vilkår med tett oppfølging i anleggsperioden med faglig ekspertise for å få et vellykket resultat.

3.3 DNs KOMMENTARER OG VURDERINGER

DN registrerer at alle høringsinstanser støtter høringsforslaget. DN er enig i at det bør utarbeides vilkår for bruken av anleggsvegen både under og etter anleggsperioden for å ivareta villreinens interesser på best mulig måte. Vedrørende graden av tilbakeføring og revegetering så understreker DN at anleggsvegen skal være midlertidig og at bærelaget revegeteres så langt det lar seg gjøre i etterkant av inngrepet. Et vesentlig moment er at inngrepet skal bli minst mulig synelig i landskapsvernområdet.

DN tilrår at verneforskrift for Knutshø landskapsvernområde endres slik at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til bygging av midlertidig anleggsveg fra Bekkelegeret til Elgsjødammen. DN forventer at en tillatelse bare kan gis dersom forutsetningene i rapport 303 fra Norsk institutt for naturforskning følges og den beste løsningen for verneverdiene følges så langt det lar seg gjøre. I dette ligger at trasealternativ 3, som ikke berører Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark velges, siden denne traseen anses som det beste alternativet med tanke på minimering av negative effekter og gjennomføring av avbøtende og restaurerende tiltak.

Ut over dette forutsetter DN at masser som trengs til anlegg av vegen ikke tas ut inne i verneområdet. Verneforskriften for Knutshø landskapsvernområde åpner for at det kan gis tillatelse til uttak av løsmasser til vegvedlikehold fra områder spesielt avsatt til formålet i forvaltningsplan. I dette tilfellet er det snakk om å bygge en midlertidig anleggsveg, som ikke kan anses som vegvedlikehold. Overskuddsmasse med liten grad av organisk materiale, som vil være lite egnet til revegetering, skal deponeres på egnet plass utenfor verneområdet.

DN forutsetter videre at anleggsperioden utføres på sommerstid for å unngå forstyrrelser av villrein på våren i kalvingsperioden, hvor villreinen er mest sårbar. Anleggsperioden må også være så kort som mulig, for å få best mulig effekt av tilbakeføring av vegetasjonen. Oppdal kommune som lokal forvaltningsmyndighet bør også lage vilkår for bruken av anleggsvegen, både i anleggsperioden og de nærmeste årene etter revegeteringen av vegen. Etter avsluttet anleggsfase forutsetter DN at fremtidig bruk i forbindelse med oppsyn og drift av Elgsjødammen holdes på dagens tilsvarende nivå. Bygging av en midlertidig anleggsveg på 2 km i et sårbart fjelløkosystem er et omfattende terrenginngrep, som krever spesialkompetanse for å oppnå ønsket resultat. DN forutsetter derfor at nødvendig faglig ekspertise integreres i anleggsperioden.

MDs MERKNADER OG TILRÅDNING.

MD slutter seg til forslaget om forskriftsendring slik DN foreslår og under de forutsetninger som DN legger til grunn.

Miljøverndepartementet
tilråd

Forskrift om endring av forskrifter for Forollhogna nasjonalpark vedtatt ved kgl.res. av 21. desember 2001 og Knutshø landskapsvernområde vedtatt ved kronprinsregentens res. av 3. mai 2002 fastsettes i samsvar med vedlagte forslag (vedlegg 1).